



Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 11 czerwca 2015 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Sieci i usługi łączności elektronicznej — Dyrektywa 2002/22/WE — Artykuły 4, 9, 13 i 32 — Obowiązki z tytułu świadczenia usługi powszechnej i obowiązki z tytułu świadczenia usługi społecznej — Zapewnienie dostępu stacjonarnego i świadczenie usług telefonicznych — Przystępność taryf — Specjalne opcje taryfowe — Finansowanie obowiązków z tytułu świadczenia usługi powszechnej — Dodatkowe usługi obowiązkowe — Usługi łączności ruchomej lub abonamentów internetowych

W sprawie C-1/14

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Grondwettelijk Hof (Belgia) postanowieniem z dnia 19 grudnia 2013 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 2 stycznia 2014 r., w postępowaniu:

Base Company NV, dawniej KPN Group Belgium NV,

Mobistar NV

przeciwko

Ministerraad,

przy udziale:

Belgacom NV,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: M. Ilešič, prezes izby, A. Ó Caoimh, C. Toader, E. Jarašiūnas (sprawozdawca) i C.G. Fernlund, sędziowie,

rzecznik generalny: P. Cruz Villalón,

sekretarz: M. Ferreira, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 12 listopada 2014 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Base Company NV oraz Mobistar NV przez T. De Cordiera oraz E. Taelmana, advocaten,

* Język postępowania: niderlandzki.

- w imieniu rządu belgijskiego przez J. Van Holm oraz M. Jacobs, działające w charakterze pełnomocników, wspierane przez S. Deprégo oraz D. Schrijversa, advocaten,
- w imieniu Parlamentu Europejskiego przez R. van de Westelakena oraz J. Rodriguesa, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Rady Unii Europejskiej przez I. Šulce, K. Michoel oraz J. Herrmanna, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez L. Nicolae, G. Brauna, F. Wilmana oraz P.J. Loewenthala, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 29 stycznia 2015 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 9 i 32 dyrektywy 2002/22/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie usługi powszechnej i związanych z sieciami i usługami łączności elektronicznej praw użytkowników (dyrektywy o usłudze powszechnej) (Dz.U. L 108, s. 51), zmienionej dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/136/WE z dnia 25 listopada 2009 r. (Dz.U. L 337, s. 11) (zwanej dalej „dyrektywą o usłudze powszechnej”), jak również ważności dyrektywy o usłudze powszechnej w świetle zasady równości przewidzianej w art. 20 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”).
- 2 Ów wniosek został złożony w ramach sporu między Base Company NV (zwaną dalej „Base Company”) i Mobistar NV (zwaną dalej „Mobistarem”) a Ministerraad (radą ministrów) w przedmiocie skargi o stwierdzenie nieważności przepisów prawa krajowego zobowiązujących operatorów, którzy świadczą na rzecz konsumentów usługi łączności ruchomej lub abonamentów internetowych, do płacenia składek służących finansowaniu kosztu netto tych usług.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Zgodnie z motywami 4, 8, 25 i 46 dyrektywy o usłudze powszechnej:
 - „(4) Zapewnienie usługi powszechnej (to znaczy zapewnienie wszystkim użytkownikom końcowym określonego minimalnego zestawu usług po przystępnej cenie) może pociągać za sobą dostarczenie pewnych usług niektórym odbiorcom po cenach odbiegających od tych, które wynikają z normalnych warunków rynkowych [...].
 - [...]
 - (8) Fundamentalnym wymogiem usługi powszechnej jest zapewnienie użytkownikom, na życzenie, podłączenia do publicznej sieci telefonicznej w oznaczonym miejscu, po przystępnej cenie [...].
 - [...]

(25) [...] Państwom członkowskim nie wolno nakładać na uczestników rynku kontrybucji finansowych dotyczących środków, które nie są częścią obowiązku świadczenia usługi powszechnej. Państwom członkowskim wolno podejmować szczególne kroki (poza zakresem obowiązku świadczenia usługi powszechnej) i finansować je zgodnie z prawem Wspólnoty, ale nie w drodze udziałów wnoszonych przez uczestników rynku.

[...]

(46) W przypadku gdy państwo członkowskie zechce zapewnić dostarczanie innych określonych usług na terenie swojego kraju, takie obowiązki winny być wprowadzane na podstawie rachunku kosztów efektywnych oraz poza zakresem obowiązku świadczenia usługi powszechnej [...].

4 Artykuł 1 ust. 2 tej dyrektywy stanowi, że:

„Niniejsza dyrektywa określa prawa użytkowników końcowych i odpowiadające im obowiązki przedsiębiorstw udostępniających publicznie dostępne sieci i usługi łączności elektronicznej. W odniesieniu do zapewnienia świadczenia usługi powszechnej w środowisku otwartych i konkurencyjnych rynków, niniejsza dyrektywa określa minimalny zestaw usług określonej jakości, do których mają dostęp wszyscy użytkownicy końcowi, po cenie przystępnej w świetle konkretnych warunków krajowych, bez naruszania konkurencji. Niniejsza dyrektywa ustanawia również obowiązki dotyczące zapewnienia pewnych usług obowiązkowych”.

5 W rozdziale II tej dyrektywy, zatytułowanym „Obowiązek świadczenia usługi powszechnej obejmujący obowiązki społeczne”, zawarte są art. 3–9, dotyczące, odpowiednio: dostępności usługi powszechnej (art. 3), zapewnienia dostępu stacjonarnego i świadczenia usług telefonicznych (art. 4), biur numerów i spisów abonentów telefonicznych (art. 5), publicznych płatnych automatów telefonicznych (art. 6), szczególnych środków dla użytkowników niepełnosprawnych (art. 7), zasad wyznaczania przedsiębiorstw zobowiązanych do świadczenia usługi powszechnej (art. 8) oraz możliwości wymagania od wyznaczonych przedsiębiorstw, by zapewniły konsumentom specjalne opcje taryfowe lub pakiety różniące się od tych, które zapewniają na normalnych warunkach handlowych, w szczególności w celu zagwarantowania, by osoby o niskich dochodach lub o szczególnych potrzebach socjalnych nie zostały wykluczone z dostępu do usług, o których mowa w rozdziale II tejże dyrektywy (art. 9).

6 Artykuł 3 dyrektywy o usłudze powszechnej, zatytułowany „Dostępność usługi powszechnej”, stanowi w ust. 1:

„Państwa członkowskie zapewniają, że usługi ustanowione w niniejszym rozdziale będą dostępne w określonej jakości dla wszystkich użytkowników końcowych, niezależnie od geograficznego umiejscowienia oraz z uwzględnieniem konkretnych warunków krajowych, po przystępnej cenie”.

7 Artykuł 4 tej dyrektywy, zatytułowany „Zapewnienie dostępu stacjonarnego i świadczenie usług telefonicznych”, stanowi:

„1. Państwa członkowskie zapewniają, aby co najmniej jedno przedsiębiorstwo realizowało wszystkie uzasadnione wnioski o stacjonarne przyłączenie do publicznej sieci łączności.

2. Tak zapewnione przyłączenie powinno umożliwiać komunikację głosową, faksową i przesyłanie danych z szybkościami pozwalającymi na funkcjonalny dostęp do Internetu, biorąc pod uwagę przeważające technologie wykorzystywane przez większość abonentów oraz technologiczne możliwości zastosowań.

3. Państwa członkowskie zapewniają, aby co najmniej jedno przedsiębiorstwo realizowało wszystkie uzasadnione wnioski o dostarczenie publicznie dostępnej usługi telefonicznej za pośrednictwem przyłączenia do sieci, o którym mowa w ust. 1, pozwalającej inicjować i odbierać połączenia krajowe i międzynarodowe”.

8. Ustępy 1–3, zawarte w art. 9 rzeczonej dyrektywy, zatytułowanym „Przystępność taryf”, mają następujące brzmienie:

„1. Krajowe organy regulacyjne monitorują rozwój oraz poziom taryf detalicznych dotyczących usług określonych w art. 4–7 jako podlegających obowiązkowi świadczenia usługi powszechnej oraz świadczonych przez wyznaczone przedsiębiorstwa lub – jeżeli nie wyznaczono żadnych przedsiębiorstw do świadczenia tych usług – dostępnych na rynku, w szczególności w odniesieniu do krajowych cen konsumpcyjnych i dochodów konsumentów.

2. Państwa członkowskie mogą, z uwzględnieniem warunków krajowych, wymagać, aby wyznaczone przedsiębiorstwa zapewniły konsumentom opcje taryfowe lub pakiety różniące się od tych, które zapewniają na normalnych warunkach handlowych, w szczególności w celu zapewnienia, aby osoby o niskich dochodach lub o szczególnych potrzebach społecznych nie zostały wykluczone z dostępu do sieci, o której mowa w art. 4 ust. 1, lub z korzystania z usług określonych w art. 4 ust. 3 i art. 5, 6 i 7 jako usług objętych obowiązkiem świadczenia usługi powszechnej i świadczonych przez wyznaczone przedsiębiorstwa.

3. Państwa członkowskie mogą – oprócz jakiegokolwiek postanowienia, że wyznaczone przedsiębiorstwa mają zapewniać specjalne opcje taryfowe czy stosować się do limitów cenowych lub uśredniania geograficznego – zapewnić wsparcie konsumentom zidentyfikowanym jako mający niskie przychody lub szczególne potrzeby społeczne”.

9. Artykuł 12 omawianej dyrektywy określa szczegółowe zasady dotyczące obliczania kosztu netto obowiązków z tytułu świadczenia usługi powszechnej, który to koszt krajowe organy regulacyjne powinny określić w przypadku, gdy uznają, że świadczenie usługi powszechnej stanowi niesprawiedliwe obciążenie dla przedsiębiorstw wyznaczonych do świadczenia usługi powszechnej.
10. Artykuł 13 dyrektywy o usłudze powszechnej, zatytułowany „Finansowanie obowiązku świadczenia usługi powszechnej”, stanowi w ust. 1:

„W przypadku gdy, na podstawie kalkulacji kosztu netto określonego w art. 12, krajowe organy regulacyjne stwierdzą, iż na danym przedsiębiorstwie spoczywają niesprawiedliwe obciążenia, państwa członkowskie, w odpowiedzi na wniosek wyznaczonego przedsiębiorstwa, decydują:

[...]

b) podzielić koszt netto obowiązku świadczenia usługi powszechnej pomiędzy dostawców sieci i usług łączności elektronicznej”.

11. Artykuł 32 tej dyrektywy, zatytułowany „Dodatkowe usługi obowiązkowe”, stanowi:

„Państwa członkowskie mogą zdecydować o publicznym udostępnieniu dodatkowych usług, oprócz usług mieszczących się w zakresie obowiązku świadczenia usługi powszechnej określonych w rozdziale II, na swoim własnym terytorium, ale w takich okolicznościach nie wolno nakładać żadnych mechanizmów kompensacyjnych dotyczących konkretnych przedsiębiorstw”.

- 12 Zgodnie z art. 2 lit. j) dyrektywy 2002/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie wspólnych ram regulacyjnych sieci i usług łączności elektronicznej (dyrektywy ramowej) (Dz.U. L 108, s. 33), zmienionej dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/140/WE z dnia 25 listopada 2009 r. (Dz.U. L 337, s. 37) (zwanej dalej „dyrektywą ramową”):

„»usługa powszechna« oznacza minimalny zestaw usług określonych w dyrektywie [o usłudze powszechnej], o oznaczonej jakości, dostępnych dla wszystkich użytkowników, niezależnie od ich usytuowania geograficznego, oraz o przystępnych, jak na warunki panujące w danym państwie, cenach”.

Prawo belgijskie

- 13 Artykuł 74 ustawy z dnia 13 czerwca 2005 r. o łączności elektronicznej (*Belgisch Staatsblad* z dnia 20 czerwca 2005 r., s. 28070, zwanej dalej „ustawą z dnia 13 czerwca 2005 r.”), zmieniony art. 50 ustawy z dnia 10 lipca 2012 r. zawierającej różne przepisy dotyczące łączności elektronicznej (*Belgisch Staatsblad* z dnia 25 lipca 2012 r., s. 40969, zwanej dalej „ustawą z dnia 10 lipca 2012 r.”), ma następujące brzmienie:

„§ 1. Składnik socjalny usługi powszechnej polega na zapewnieniu przez operatorów wskazanych w §§ 2 i 3, którzy świadczą publicznie dostępne usługi łączności elektronicznej na rzecz konsumentów, szczególnych warunków taryfowych dla określonych kategorii beneficjentów.

[...]

§ 2. Każdy operator oferujący konsumentom publicznie dostępną usługę łączności elektronicznej, którego obrót w dziedzinie publicznie dostępnych usług łączności elektronicznej przekracza 50 mln EUR, dostarcza wspomniany w § 1 składnik socjalny usługi powszechnej.

[...]

§ 3. Każdy operator oferujący konsumentom publicznie dostępną usługę łączności elektronicznej, którego obrót w dziedzinie publicznie dostępnych usług łączności elektronicznej nie przekracza 50 mln EUR i który złoży [belgijskiemu instytutowi usług pocztowych i telekomunikacyjnych (zwanemu dalej »Instytutem«)] oświadczenie o zamiarze dostawy wspomnianego w § 1 składnika socjalnego usługi powszechnej w stacjonarnej lub ruchomej sieci naziemnej, lub w obu sieciach, dostarcza ten składnik przez okres pięciu lat.

[...]”.

- 14 Artykuł 74/1 ustawy z dnia 13 czerwca 2005 r., dodany do tej ustawy przez art. 51 ustawy z dnia 10 lipca 2012 r., ma następujące brzmienie:

„§ 1. Jeżeli zdaniem Instytutu zapewnianie składnika socjalnego może stanowić niesprawiedliwe obciążenie dla danego dostawcy, to Instytut żąda od każdego dostawcy taryf socjalnych podania informacji wspomnianych w § 2 i oblicza koszty netto.

§ 2. Każdy dostawca taryf socjalnych przekazuje Instytutowi zgodnie z zasadami określonymi w art. 137 § 2 najpóźniej w dniu 1 sierpnia roku kalendarzowego następującego po roku uwzględnionym zindeksowaną kwotę oszacowania kosztów roku uwzględnionego, która obliczana jest zgodnie z metodą obliczeniową zdefiniowaną w załączniku.

[...]

§ 3. Instytut stwierdza w odniesieniu do każdego zainteresowanego dostawcy, że występuje niesprawiedliwe obciążenie, jeżeli zapewnienie składnika socjalnego usługi powszechnej jest nadmiernie obciążające względem zdolności owego dostawcy do udźwignięcia tego obciążenia, zważywszy na wszystkie swoiste cechy owego dostawcy, a w szczególności na jakość jego urządzeń, jego sytuację gospodarczą i finansową, jak również jego udział w rynku publicznie dostępnych usług łączności elektronicznej.

§ 4. Dla usług powszechnych w zakresie taryfy socjalnej tworzy się fundusz, z którego wypłacane są rekompensaty dla dostawców taryf socjalnych, dla których zapewnienie składnika socjalnego usługi powszechnej stanowi niesprawiedliwe obciążenie i którzy w tym celu złożyli wniosek do Instytutu. Rekompensata odpowiada kosztom netto ponoszonym przez operatora, dla którego zapewnienie składnika socjalnego usługi powszechnej stanowi niesprawiedliwe obciążenie. Fundusz ten ma osobowość prawną i jest zarządzany przez Instytut.

Fundusz zasilany jest ze składek operatorów, którzy zapewniają składnik socjalny usługi powszechnej.

Składki obliczane są w stosunku do ich obrotu w dziedzinie publicznie dostępnych usług łączności elektronicznej.

Uwzględniony obrót odpowiada obrotowi przed podatkami, który osiągniany jest dzięki świadczeniu publicznie dostępnych usług łączności elektronicznej na terytorium kraju zgodnie z art. 95 § 2.

Na koszty zarządzania funduszem składają się wszystkie koszty prowadzenia funduszu, w tym koszty związane z określeniem modelu kosztów, który w zależności od rodzaju sieci łączności elektronicznej, poprzez którą zapewniany jest składnik socjalny usługi powszechnej, opiera się na fikcyjnym skutecznym operatorze. Król ustala, w drodze zarządzenia poddanego pod obrady rady ministrów, maksymalną wysokość kosztów zarządzania funduszem.

Koszty zarządzania funduszem pokrywane są przez operatorów wspomnianych w akapicie drugim w stosunku do ich obrotu, o którym mowa w akapicie trzecim.

§ 5. Po zasięgnięciu opinii Instytutu król określa zasady działania tego mechanizmu w drodze zarządzenia poddanego pod obrady rady ministrów”.

- 15 Na podstawie art. 146 akapit drugi ustawy z dnia 10 lipca 2012 r. art. 51 ustawy z dnia 13 czerwca 2005 r. stosuje się „od dnia 30 czerwca 2005 r.”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 16 Z postanowienia odsyłającego wynika, że w następstwie w szczególności wyroków Komisja/Belgia (C-222/08, EU:C:2010:583) i Base i in. (C-389/08, EU:C:2010:584) prawodawca belgijski przyjął ustawę z dnia 10 lipca 2012 r. w celu zmiany mechanizmu finansowania świadczenia usługi powszechnej, zwłaszcza w odniesieniu do socjalnych taryf telefonicznych zawartych w ustawie z dnia 25 kwietnia 2007 r. zawierającej różne przepisy (IV) (*Belgisch Staatsblad* z dnia 8 maja 2007 r., s. 25103), która zmieniała ustawę z dnia 13 czerwca 2005 r. i dokonywała jej wykładni.
- 17 W dniu 28 stycznia 2013 r. Base Company i Mobistar, dwaj operatorzy świadczący usługi łączności elektronicznej w Belgii, wnieśli do sądu odsyłającego skargę o stwierdzenie nieważności art. 50, 51 i 146 ustawy z dnia 10 lipca 2012 r. przewidujących sektorowy mechanizm finansowania kosztu netto oferowanych usług łączności ruchomej lub abonamentów internetowych jako elementu „składnika socjalnego usługi powszechnej”, który w rozumieniu rzeczony ustawy polega na zapewnieniu

szczególnych warunków taryfowych dla określonych kategorii beneficjentów; ów mechanizm zobowiązuje operatorów, których obrót sięga progów przewidzianych w tej ustawie lub je przekracza, do uiszczania składki.

- 18 Na poparcie swej skargi Base Company i Mobistar podnoszą w szczególności, że przepisy te nie są zgodne z art. 10 i 11 konstytucji w związku z jej art. 170 i 172, ani też z art. 9 i 32 dyrektywy o usłudze powszechnej.
- 19 Base Company i Mobistar uważają, że obowiązek płacenia składek służących finansowaniu kosztu netto wynikającego ze świadczenia usług łączności ruchomej lub abonamentów internetowych, który spoczywa na nich od nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 10 lipca 2012 r., jest sprzeczny z prawem Unii. Wspomniane przedsiębiorstwa uważają, że są dyskryminowane w porównaniu z podatnikami, którzy nie podlegają opłatom opartym na przepisach prawa krajowego sprzecznych z prawem Unii.
- 20 Sąd odsyłający wyjaśnia, że art. 74/1 ustawy z dnia 13 czerwca 2005 r., dodany przez art. 51 ustawy z dnia 10 lipca 2012 r., ustanowił „Fundusz na rzecz usług powszechnych w zakresie taryf socjalnych”, z którego wypłacane są rekompensaty dla każdego dostawcy taryf socjalnych, dla którego zapewnienie składnika socjalnego usługi powszechnej stanowi niesprawiedliwe obciążenie. Fundusz ten zasilany jest przez operatorów, którzy zapewniają wspomniany składnik socjalny, oraz przez operatorów, którzy oferują usługi łączności ruchomej lub abonamenty internetowe. Ów sąd precyzuje, że ustanawiając ten mechanizm finansowania, prawodawca belgijski skorzystał z możliwości przewidzianej w art. 13 ust. 1 lit. b) dyrektywy o usłudze powszechnej.
- 21 Sąd odsyłający zastanawia się nad zgodnością przepisów ustawy z dnia 10 lipca 2012 r. z dyrektywą o usłudze powszechnej, zważywszy, że wydaje mu się, iż w szczególności z art. 9 tej dyrektywy wynika, że „komunikacja głosowa, faksowa i przesyłanie danych z szybkościami pozwalającymi na funkcjonalny dostęp do Internetu” wskazane w art. 4 ust. 2 tej dyrektywy są wykluczone ze składnika socjalnego usługi powszechnej. Ów sąd wskazuje, iż art. 32 tejże dyrektywy stanowi, że państwa członkowskie mogą zdecydować o publicznym udostępnieniu dodatkowych usług obowiązkowych, z wyjątkiem usług podlegających obowiązkom z tytułu świadczenia usługi powszechnej, ale w takim przypadku nie można wprowadzać żadnych mechanizmów kompensacyjnych implikujących udział operatorów.
- 22 Ponadto sąd odsyłający wskazuje, że w ramach zawisłego przed nim postępowania Ministerraad stwierdziła, iż wszystkie usługi powszechne przewidziane w ustawie z dnia 10 lipca 2012 r. zostały wprowadzone z uwzględnieniem okoliczności, że art. 9 ust. 3 dyrektywy o usłudze powszechnej pozwala na wsparcie konsumentów w zakresie usług innych niż te, które wymienione są w art. 4–7 tej dyrektywy, łącznie z usługami telefonii ruchomej lub abonamentami internetowymi.
- 23 W tych okolicznościach Grondwettelijk Hof (trybunał konstytucyjny) postanowił zawiesić postępowanie i zadać Trybunałowi następujące pytania prejudycjalne:
 - „1) Czy dyrektywę o usłudze powszechnej – a w szczególności jej art. 9 i 32 – należy interpretować w ten sposób, że taryfa socjalna dla usług powszechnych, jak również przewidziany w art. 13 ust. 1 lit. b) dyrektywy o usłudze powszechnej mechanizm kompensacyjny mają zastosowanie nie tylko do łączności elektronicznej poprzez przyłącze telefoniczne do stacjonarnej publicznej sieci łączności, lecz również do łączności elektronicznej poprzez usługi łączności ruchomej lub abonamenty internetowe?
 - 2) Czy art. 9 ust. 3 dyrektywy o usłudze powszechnej należy interpretować w ten sposób, że zezwala on państwu członkowskiemu na dodanie do usługi powszechnej specjalnych opcji taryfowych dla innych usług niż usługi, o których mowa w art. 9 ust. 2 dyrektywy o usłudze powszechnej?

- 3) W razie udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytania pierwsze i drugie: czy rozpatrywane przepisy dyrektywy o usłudze powszechnej są zgodne z zasadą równości w postaci, w jakiej zawarta jest ona między innymi w art. 20 karty?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytań pierwszego i drugiego

- 24 W pytaniach pierwszym i drugim, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zastanawia się w istocie, czy dyrektywę o usłudze powszechnej należy interpretować w ten sposób, że taryfy specjalne i mechanizm finansowania przewidziane, odpowiednio, w art. 9 i art. 13 ust. 1 lit. b) tej dyrektywy, mają zastosowanie do usług łączności ruchomej lub abonamentów internetowych.
- 25 Należy zaznaczyć, że zgodnie z art. 1 ust. 2 dyrektywy o usłudze powszechnej celem tej dyrektywy jest określenie, jak przewiduje to art. 2 lit. j) dyrektywy ramowej, minimalnego zestawu usług określonej jakości, do których mają dostęp wszyscy użytkownicy końcowi, po cenie przystępnej w świetle konkretnych warunków krajowych, bez naruszania konkurencji. Ów minimalny zestaw usług powszechnych został określony w rozdziale II dyrektywy o usłudze powszechnej.
- 26 Zgodnie z art. 3 ust. 1 dyrektywy o usłudze powszechnej państwa członkowskie powinny zapewnić, że usługi wymienione w rozdziale II będą dostępne w określonej jakości dla wszystkich użytkowników końcowych, niezależnie od geograficznego umiejscowienia oraz z uwzględnieniem konkretnych warunków krajowych, po przystępnej cenie.
- 27 Jak wynika z motywu 4 tej dyrektywy, zapewnienie usługi powszechnej może pociągać za sobą świadczenie pewnych usług niektórym użytkownikom końcowym po cenach odbiegających od tych, które wynikają z normalnych warunków rynkowych.
- 28 Tak więc zgodnie z art. 9 ust. 1 i 2 rzeczony dyrektywy państwa członkowskie mogą wymagać, aby przedsiębiorstwa wyznaczone do świadczenia usług powszechnych oferowały opcje taryfowe i pakiety różniące się od tych, które zapewniają na normalnych warunkach handlowych, w szczególności w celu zapewnienia, aby osoby o niskich dochodach lub o szczególnych potrzebach społecznych nie zostały wykluczone z dostępu do minimalnego zestawu usług powszechnych określonego w art. 4–7 wspomnianej dyrektywy.
- 29 Z art. 9 ust. 3 dyrektywy o usłudze powszechnej wynika, że poza ewentualnymi przepisami stanowiącymi, iż przedsiębiorstwa wyznaczone do świadczenia usługi powszechnej mają zapewniać specjalne opcje taryfowe lub stosować się do limitów cenowych lub uśredniania geograficznego, albo poza jeszcze innymi podobnymi mechanizmami, państwa członkowskie mogą zapewnić wsparcie konsumentom zidentyfikowanym jako mający niskie przychody lub szczególne potrzeby społeczne.
- 30 Artykuł 13 ust. 1 lit. b) dyrektywy o usłudze powszechnej stanowi, że w przypadku gdy na podstawie kalkulacji kosztu netto określonego w art. 12 tej dyrektywy krajowe organy regulacyjne stwierdzają, iż na przedsiębiorstwach, na których ciąży obowiązek z tytułu świadczenia usługi powszechnej, wymienionych w art. 3–10 tej dyrektywy, spoczywają niesprawiedliwe obciążenia, państwa członkowskie, na wniosek jednego z tych przedsiębiorstw, decydują podzielić koszt netto tych obowiązków pomiędzy dostawców sieci lub usług łączności elektronicznej.
- 31 Ze wszystkich tych przepisów wynika, że taryfy specjalne i mechanizm finansowania przewidziane w art. 9 i art. 13 ust. 1 lit. b) dyrektywy o usłudze powszechnej stosują się jedynie do usług powszechnych wymienionych w rozdziale II tej dyrektywy.

- 32 W tych okolicznościach należy sprawdzić, czy usługi łączności ruchomej lub abonamentów internetowych są objęte obowiązkami z tytułu świadczenia usług powszechnych, o których mowa w tym rozdziale.
- 33 Należy przypomnieć w tym względzie, że art. 4 dyrektywy o usłudze powszechnej, zatytułowany „Zapewnienie dostępu stacjonarnego i świadczenie usług telefonicznych”, stanowi w ust. 1 i 2, iż stacjonarne przyłączenie do publicznej sieci łączności powinno umożliwiać komunikację głosową, faksową i przesyłanie danych z szybkościami pozwalającymi na funkcjonalny dostęp do Internetu. Artykuł 4 ust. 3 stanowi, że państwa członkowskie powinny zapewnić, aby co najmniej jedno przedsiębiorstwo realizowało wszystkie uzasadnione wnioski o dostarczanie publicznie dostępnej usługi telefonicznej za pośrednictwem stacjonarnego przyłączenia do publicznej sieci łączności pozwalającej inicjować i odbierać połączenia krajowe i międzynarodowe.
- 34 Tak więc zarówno tytuł, jak i brzmienie art. 4 dyrektywy o usłudze powszechnej nakładają wyraźnie na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia stacjonarnego przyłączenia do publicznej sieci łączności.
- 35 Ów obowiązek wynika również z motywu 8 tej dyrektywy, zgodnie z którym fundamentalnym wymogiem usługi powszechnej jest zapewnienie użytkownikom końcowym, którzy złożą w tym względzie wniosek, przyłączenia do publicznej sieci telefonicznej w oznaczonym miejscu po przystępnej cenie.
- 36 Należy jednak stwierdzić, że wyrażenia „stacjonarny” i „w oznaczonym miejscu” pozostają w sprzeczności z wyrażeniem „ruchomy”.
- 37 Dlatego też należy uznać, że – jak zauważył rzecznik generalny w pkt 46 opinii – usługi łączności ruchomej są z definicji wyłączone z minimalnego zestawu usług powszechnych określonego w rozdziale II dyrektywy o usłudze powszechnej, ponieważ ich świadczenie nie zakłada dostępu i stacjonarnego przyłączenia do publicznej sieci łączności. Podobnie należy uznać, że usługi abonamentów internetowych świadczone w ramach usług łączności ruchomej nie są objęte tym minimalnym zestawem. Natomiast usługi abonamentów internetowych są objęte tym zestawem, jeśli ich świadczenie zakłada stacjonarne przyłączenie do Internetu.
- 38 Co więcej, należy przypomnieć, że zgodnie z art. 32 dyrektywy o usłudze powszechnej państwa członkowskie mogą zdecydować o publicznym udostępnieniu na swoim własnym terytorium dodatkowych usług obowiązkowych, z wyjątkiem usług podlegających obowiązkom z tytułu świadczenia usługi powszechnej określonym w rozdziale II tej dyrektywy.
- 39 Motywy 25 i 46 dyrektywy o usłudze powszechnej stanowią w tym względzie, że państwa członkowskie mogą przyjmować szczególne środki, które powinny być wprowadzane zgodnie z kryterium rentowności poza zakresem obowiązków z tytułu świadczenia usługi powszechnej.
- 40 W konsekwencji państwa członkowskie mogą uznać usługi łączności ruchomej, w tym usługi abonamentów internetowych świadczone w ramach usług łączności ruchomej, za dodatkowe usługi obowiązkowe w rozumieniu art. 32 dyrektywy o usłudze powszechnej.
- 41 Jednak zgodnie z tym przepisem, jeśli państwa członkowskie postanawiają o publicznym udostępnieniu na swoim własnym terytorium dodatkowych usług obowiązkowych, nie można wprowadzić żadnego mechanizmu finansowania tych usług implikującego udział konkretnych przedsiębiorstw. W konsekwencji mechanizm finansowania przewidziany w art. 13 ust. 1 lit. b) dyrektywy o usłudze powszechnej nie może zostać rozszerzony na takie usługi.

- 42 Jak wynika bowiem z motywu 25 dyrektywy o usłudze powszechnej, państwom członkowskim nie wolno zobowiązywać uczestników rynku do uiszczania składek finansowych z tytułu środków, które nie są objęte obowiązkami z tytułu świadczenia usługi powszechnej. Tak więc o ile każde państwo członkowskie może finansować szczególne środki w zgodzie z prawem Unii, o tyle nie może tego czynić za pomocą wkładów pochodzących od uczestników rynku.
- 43 Mając na względzie całość powyższych rozważań, na pytania pierwsze i drugie należy odpowiedzieć, że dyrektywę o usłudze powszechnej należy interpretować w ten sposób, iż taryfy specjalne i mechanizm finansowania przewidziane, odpowiednio, w art. 9 i art. 13 ust. 1 lit. b) tej dyrektywy mają zastosowanie do usług abonamentów internetowych wymagających stacjonarnego przyłączenia do Internetu, ale nie do usług łączności ruchomej, w tym usług abonamentów internetowych świadczonych w ramach wspomnianych usług łączności ruchomej. Jeśli usługi łączności ruchomej zostają publicznie udostępnione na terytorium kraju jako „dodatkowe usługi obowiązkowe” w rozumieniu art. 32 dyrektywy o usłudze powszechnej, ich finansowanie nie może zostać zapewnione na gruncie prawa krajowego przez mechanizm implikujący udział konkretnych przedsiębiorstw.

W przedmiocie pytania trzeciego

- 44 W pytaniu trzecim sąd odsyłający zastanawia się w istocie, czy w razie negatywnej odpowiedzi na pytania pierwsze i drugie art. 9 i art. 13 ust. 1 lit. b) dyrektywy o usłudze powszechnej są ważne w świetle zasady równości przewidzianej w art. 20 karty.
- 45 Należy przypomnieć, że jeżeli przed sądem krajowym podniesiona zostaje kwestia ważności aktu przyjętego przez instytucje Unii Europejskiej, to do tego sądu należy ocena, czy rozstrzygnięcie tej kwestii jest niezbędne do wydania przezeń orzeczenia i czy w związku z tym należy zwrócić się do Trybunału o zajęcie stanowiska w tym zakresie. W konsekwencji, ponieważ pytania zadane przez sąd krajowy dotyczą ważności przepisu prawa Unii, Trybunał jest co do zasady zobowiązany do wydania orzeczenia (postanowienie *Adiamix*, C-368/12, EU:C:2013:257, pkt 16 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 46 Tymczasem z ducha współpracy, na którym winno opierać się postępowanie w trybie prejudycjalnym, wynika, że sąd krajowy powinien koniecznie przedstawić w postanowieniu odsyłającym dokładne powody, dla których uważa, że odpowiedź na jego pytania dotyczące wykładni lub ważności niektórych przepisów prawa Unii jest niezbędna do rozwiązania sporu (postanowienie *Adiamix*, C-368/12, EU:C:2013:257, pkt 21 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 47 W tym kontekście istotne jest, aby sąd krajowy wskazał w szczególności dokładne powody, dla których żywi wątpliwości co do ważności niektórych przepisów prawa Unii, i przedstawił przyczyny nieważności, które w związku z tym mogą być jego zdaniem uwzględnione (postanowienie *Adiamix*, C-368/12, EU:C:2013:257, pkt 22 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 48 W tym względzie należy też podkreślić, że jak wynika z utrwalonego orzecznictwa Trybunału, informacje przedstawione w postanowieniu odsyłającym nie tylko pozwalają Trybunałowi na udzielenie użytecznej odpowiedzi, lecz także umożliwiają rządowi państw członkowskich oraz innym zainteresowanym podmiotom przedstawienie uwag zgodnie z art. 23 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Zadaniem Trybunału jest zapewnić tę możliwość, biorąc pod uwagę fakt, iż zgodnie z tym przepisem statutu zainteresowanym stronom doręczane jest tylko postanowienie odsyłające wraz z tłumaczeniem na język urzędowy każdego państwa członkowskiego; nie otrzymują oni natomiast akt postępowania krajowego, jakie sąd odsyłający ewentualnie przesłał do Trybunału (postanowienie *Adiamix*, C-368/12, EU:C:2013:257, pkt 24 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 49 Należy zaznaczyć w tym zakresie, że sąd odsyłający nie przedstawił w postanowieniu odsyłającym informacji lub wyjaśnień co do okoliczności faktycznych lub prawnych, które mogłyby wskazywać na naruszenie zasady równości przewidzianej w art. 20 karty, ani też powodów, dla których żywi wątpliwości co do ważności art. 9 i art. 13 ust. 1 lit. b) dyrektywy o usłudze powszechnej.
- 50 W tych okolicznościach Trybunał nie dysponuje informacjami na temat stanu faktycznego i prawnego niezbędnymi do udzielenia użytecznej odpowiedzi na zadane mu pytanie.
- 51 Z powyższego wynika, że pytanie trzecie jest niedopuszczalne.

W przedmiocie kosztów

- 52 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

Dyrektywę 2002/22/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie usługi powszechnej i związanych z sieciami i usługami łączności elektronicznej praw użytkowników (dyrektywę o usłudze powszechnej), zmienioną dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/136/WE z dnia 25 listopada 2009 r., należy interpretować w ten sposób, że taryfy specjalne i mechanizm finansowania przewidziane, odpowiednio, w art. 9 i art. 13 ust. 1 lit. b) tej dyrektywy mają zastosowanie do usług abonamentów internetowych wymagających stacjonarnego przyłączenia do Internetu, ale nie do usług łączności ruchomej, w tym usług abonamentów internetowych świadczonych w ramach wspomnianych usług łączności ruchomej. Jeśli usługi łączności ruchomej zostają publicznie udostępnione na terytorium kraju jako „dodatkowe usługi obowiązkowe” w rozumieniu art. 32 dyrektywy 2002/22, zmienionej dyrektywą 2009/136, ich finansowanie nie może zostać zapewnione na gruncie prawa krajowego przez mechanizm implikujący udział konkretnych przedsiębiorstw.

Podpisy